

– орієнтація процесу підготовки кадрів не стільки на поточну діяльність, скільки на віддалену перспективу самостійного професійного вдосконалення, сформованості потреби стати високоякісним фахівцем.

Кожен етап професійного зростання має свої специфічні особливості, хоч такий поділ є умовним, а вміння використовуються не на одному, а на всіх етапах. Водночас, для нас є важливими, перш за все, етапи інтерналу й майстерності. Здатність до свідомого, самостійного виконання своїх професійних обов'язків забезпечується наявністю у викладача відповідних якостей, розуміння своєї соціальної ролі в процесі формування особистості студента як майбутнього фахівця, так і громадянина. Виконуючи соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих педагогічних кадрів, викладач вищої школи є єдиною ланкою між соціальним досвідом і досвідом студента, координатором засвоєння ним професійно необхідних знань, умінь і навичок. Науково обґрунтована кваліфікаційна характеристика випускника ВНЗ набуває статусу нормативної моделі, еталону оцінки готовності молодого фахівця до самостійної професійної діяльності. Разом з тим, указаний документ не віддзеркалює сповна весь комплекс професійних параметрів майбутнього педагога, зумовленого вимогами особистісно-компетентнісного підходу до підготовки фахівця, що відповідає світовим стандартам.

Підготовка вихователя дітей дошкільного віку не зводиться лише до набуття системи знань і навичок, а й природно має включати в себе формування властивостей і якостей, що мають професійне значення і є необхідними для майбутньої педагогічної діяльності. У сучасному баченні цей процес являє собою комплекс виховних впливів, спрямованих на цілісну характеристику фахівця (позитивне ставлення до професії, знання теоретичних концепцій і практичних навичок щодо їх використання, сформованість світоглядних поглядів і переконань, володіння ключовими компетентностями тощо).

Список використаних джерел:

1. Підласий І. Формування професійного потенціалу як мета підготовки вчителя / І. Підласий, С. Трипольська // Рідна школа. – 1998. – №1. – С. 3-8.
2. Пинзеник О.М. Методологічне підґрунтя розвитку професійної майстерності викладача // Наука і освіта. Педагогіка. - №6/СІІ, вересень, Одеса. - 2011. – С.188-191.

УДК 378:373.2.011.3-051:510.6-053.4

*Русин Надія Михайлівна,
старший викладач кафедри теорії
та методики дошкільної освіти,
Ковач Мирослава Михайлівна,
магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні технології навчання являють собою системний підхід проектування, реалізації, оцінки, корекції і подальшого відтворення процесу навчання. Системний підхід визначає технологію навчання як педагогічну категорію, орієнтовану на вдосконалення практики, яка є вирішальним аргументом на користь її ефективності.

У розробку визначення терміна «педагогічна технологія» великий внесок внесли вчені С.І. Архангельський, Ю. К. Бабанський, В. П. Беспалько, І. А. Зимня, Г. К. Селевко, Л.Г. Семушина, В. А. Сластьонін, Д. В. Чернілевський та ін. [1-3].

Педагогічна технологія - це комплексна інтегративна система, що включає впорядкування множини операцій і дій, які забезпечують педагогічне визначення, змістовні,

інформаційно-предметні і процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, набуття професійних умінь і формування особистісних якостей, заданих метою навчання [3].

Теоретичний аналіз проблеми використання педагогічних технологій у вузівському навчанні дозволив визначити стратегію професійної підготовки студентів кафедри теорії та методики дошкільної освіти. Найважливішу роль в даному процесі відіграє вивчення курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку».

Стратегічною метою даного курсу є формування готовності студентів до математичного розвитку дітей, як складної інтегративної освіти в єдності її компонентів (змістового, дійового і мотиваційного). Реалізація цієї мети була досягнута через набуття студентами знань з проблем математичного розвитку дітей дошкільного віку; ознайомлення з сучасними підходами до аналізу проблем і розробці методичних основ математичного розвитку дошкільників; засвоєння необхідного обсягу психолого-педагогічних і спеціальних знань; формування професійно-педагогічних умінь і навичок.

В якості головних орієнтирів визначення змісту курсу і технології його реалізації нами було покладено такі ідеї формування готовності студентів до роботи з математичного розвитку дошкільників: розуміння самоцінності і унікальності дитини, врахування її індивідуальних особливостей з орієнтацією на «зону найближчого розвитку»; усвідомлення значущості математичного розвитку для повноцінного становлення особистості дитини; визнання ролі спеціального навчання математики; усвідомлення необхідності і важливості вивчення наукових уявлень про механізми і особливості математичного розвитку, про принципи і методику розвитку математичних уявлень у дошкільників і оволодіння професійними вміннями в процесі здійснення даного процесу.

Засвоєння змісту знань здійснювалося за допомогою ознайомлення студентів зі своєрідністю, особливостями математичного розвитку дітей дошкільного віку; розкриття ролі математичного розвитку в становленні особистості дитини, залучення до сучасного світу, його цінностей; визначення мети і завдань математичного розвитку, їх конкретизації і послідовного вирішення на різних вікових етапах; виявлення педагогічних умов математичного розвитку дошкільників в дитячому садку; розкриття альтернативних підходів до методики математичного розвитку дітей.

У ході дослідницько-експериментальної роботи нами була встановлена наступна послідовність форм організації навчального процесу вищої школи: лекції, семінари, лабораторні, практичні заняття, педагогічна практика, науково-практичні конференції, науково-дослідницька робота студентів (написання і захист курсових, випускних кваліфікаційних робіт). На основі державного стандарту, навчального плану нами була розроблена робоча програма курсу «Теорія та методика формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку». Лекції, семінари та лабораторні заняття стали інформаційно-методичною базою для виконання дослідницької роботи і проходження педагогічної практики.

Розроблена і апробована методика проведення лекцій сприяла:

розгляду становлення, сучасного стану і перспектив розвитку методики;

уточненню сенсу математичних понять, які використовуються на заняттях з дошкільниками з даного розділу і про які у дітей формуються відповідні уявлення; розкриттю психологічних особливостей засвоєння дітьми цих понять, можливих труднощів, які можуть виникнути у дітей при формуванні даних понять;

викладу методики роботи з дітьми з розділів «Кількість і рахунок», «Величина», «Геометричні фігури», «Орієнтування в просторі», «Орієнтування в часі».

Розвитку професійних умінь студентів сприяє використання поряд з традиційними лекціями лекцій проблемного характеру, лекцій із запланованою помилкою, лекцій з поточним контролем, лекцій прес-конференцій.

Семінарські заняття розглядалися нами як форма поглибленого вивчення дисципліни, оволодіння професійними вміннями в області керівництва математичним розвитком дітей. Головна мета семінарських занять полягала в забезпеченні студентів можливістю оволодіти навичками і вміннями здійснення математичного розвитку дошкільників. Найбільш важливу роль у формуванні навичок професійної діяльності мали семінари, що проводяться у формі дискусій. Ця форма передбачала діалогічне спілкування учасників, в процесі якого, через спільну участь, обговорювалися і вирішувалися теоретичні та практичні проблеми курсу. Кожен з учасників дискусії прагнув точно виражати свої думки, активно відстоювати свою точку зору, аргументовано заперечувати, спростовувати хибну позицію.

В якості складової частини семінару-дискусії нами використовувалися елементи «мозкового штурму», «ділової гри». У першому випадку учасники семінару намагалися висунути якомога більше ідей, не піддаючи їх критиці, а потім з них виділялися головні, ті, які найбільше заслуговують на увагу, які обговорювалися і розвивалися. У другому випадку семінар отримував рольове «інструментування»: студентам на вибір пропонувалися ролі, в залежності від того, який матеріал обговорювався.

З метою активізації інтересу студентів до майбутньої професійної діяльності нами використовувалися семінари, проведені спільно з працівниками дошкільних навчальних закладів. На один з семінарів був запрошений фахівець, який виступив з розповіддю про різноманітні варіанти організації занять з математики з дітьми дошкільного віку. Розповідь ілюструвався показом науково-методичної літератури, конспектами і розробками методичних заходів.

Наступне заняття було проведено в дитячому саду, де студенти змогли безпосередньо поспостерігати практичну діяльність того ж педагога. До уваги студентів були запропоновані фрагменти занять з математичного розвитку дітей, записані на відеокамеру. Перегляд відеоматеріалу супроводжувався коментарями фахівця. Після перегляду матеріалу студенти відвідали заняття з математики у старшій групі дитячого садка. На їхню думку, така форма роботи виявилася для них надзвичайно корисною.

Нами були визначені теми лабораторних занять, на яких формувалися вміння і навички, що становлять готовність майбутніх вихователів до математичного розвитку дошкільників, що визначило зміст діяльності студентів, яка полягала в наступному:

складання конспектів занять, ігор, розваг і т.д. для дітей конкретної вікової групи і їх подальший аналіз;

визначення рівня математичного розвитку окремих дошкільнят по досліджуваному розділу, використовуючи заздалегідь підібраний діагностичний матеріал, і складання рекомендацій щодо подальшої роботи з дітьми конкретної вікової групи;

вирішення педагогічних ситуацій з метою набуття досвіду здійснення математичного розвитку дітей дошкільного віку;

оволодіння вмінням педагогічної взаємодії з дітьми, способами організації пізнавальної математичної діяльності в процесі використання різноманітних форм ділових і рольових ігор, проблемних ситуацій;

виконання різних тестових завдань, призначених для виявлення ступеня засвоєння студентами теоретичних знань.

Щоб домогтися усвідомлення конкретних прийомів математичного розвитку і оволодіння студентами вмінням визначати раціональний шлях педагогічного впливу, частина лабораторних робіт була організована на базі дошкільних установ. На цих заняттях студенти визначали рівні математичного розвитку дітей і узагальнювали дані своїх спостережень, спираючись на сформовані в процесі лекційних та семінарських занять уявлення про особливості математичного розвитку дітей. Підготовлені методичні матеріали обговорювалися на заключному занятті цього циклу в формі ділової гри «Засідання Ради науково-дослідної лабораторії математичного розвитку дітей».

У ході експериментальної роботи зі студентами широко використовувалися навчально-педагогічні завдання (НПЗ), що забезпечують формування готовності студентів до математичного розвитку дітей.

У процесі вирішення НПЗ відбувається вдосконалення професійної підготовки студентів в області математичного розвитку дітей дошкільного віку, забезпечується, по-перше, формування у студентів правильного і повного уявлення про цілісну професійну діяльність (від визначення мети до самоаналізу процесу і результатів діяльності), по-друге, оволодіння способами (діями, операціями) професійної діяльності, що забезпечує безболісний перехід до реального виконання своїх трудових обов'язків (професійних функцій).

Найцікавішою для студентів виявилася колективна форма обговорення педагогічних ситуацій. З цією метою група студентів ділилася на підгрупи, всередині якої проводився аналіз педагогічної ситуації. Студенти висували своє рішення, а потім йшов колективний аналіз ситуації - дискусія між підгрупами, на основі якої студенти приходили до більш раціонального вирішення, формулювали педагогічні висновки.

Подолати розрив між абстрактним характером знань і реальним предметом професійної діяльності дозволяли ділові ігри. Нами були розроблені такі ділові ігри як «Прес-конференція з вченими», «Аукціон ідей в процесі проведення заняття з математичного розвитку дошкільників», «Семінар-практикум з вихователями дитячого садка з питань математичного розвитку дошкільників», які за своїм змістом були імітацією реальної практичної діяльності з математичного розвитку дітей дошкільного віку. Розігруючи ролі, студенти повинні були відстояти точку зору вчених на проблеми математичного розвитку дітей, показати методичні прийоми навчання дітей.

Лабораторні заняття з теорії та методики математичного розвитку дошкільників дозволили продовжити розвиток знань і вмінь студентів в сфері математичного розвитку дітей, урізноманітнити, в порівнянні з лекційним курсом, методи формування готовності майбутніх вихователів до математичного розвитку дошкільників.

Важливу роль в системі підготовки студентів до математичного розвитку дітей зіграла педагогічна практика студентів в дитячому саду. При організації педагогічної практики вирішувалися наступні завдання:

сприяти формуванню у студентів цілісного уявлення про систему математичного розвитку дітей в умовах дошкільного навчального закладу;

сприяти набуттю певних практичних навичок роботи з дітьми та закріпленню знань і умінь, отриманих студентами в ході вивчення курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»;

розвивати інтерес і потребу у студентів до роботи з дітьми дошкільного віку з питань математичного розвитку.

У процесі проходження педагогічної практики студенти виконували наступні завдання: вивчення умов, створених в дитячому садку для математичного розвитку дітей; виконання практичних завдань по встановленню дружніх взаємин з дітьми групи в процесі спілкування і спільної діяльності; добір дидактичного матеріалу, необхідного для занять з математики; проведення діагностичного обстеження дітей дошкільного віку з різних розділів математичного розвитку; розробка конспектів занять і проведення їх; вибір найбільш ефективних методів впливу на окрему дитину або на підгрупу дітей; проведення різних форм навчально-пізнавальної діяльності.

Заняття з дітьми проходили на високому організаційному та змістовному рівні, так як перед виходом на практику студенти отримали цілеспрямовану підготовку щодо математичного розвитку дітей в процесі лекційних, семінарських і лабораторних занять, де відпрацьовувалися навички поетапного планування і реалізації діяльності з математичного розвитку дошкільників.

Педагогічна практика є важливою ланкою експериментального навчання, актуалізує знання та вміння студентів в галузі математичного розвитку дітей дошкільного віку. Процес

взаємодії з дітьми дозволив майбутнім вихователям осмислити значимість і необхідність роботи з дітьми, озброїв новими знаннями і вміннями, дав поштовх до подальшого самовдосконалення.

Складовим компонентом є науково-дослідна робота студентів (виконання творчих робіт; написання та обговорення доповідей, рефератів; виконання дослідницьких завдань на педагогічній практиці; написання і захист курсових, випускних кваліфікованих робіт) в області математичного розвитку дошкільників, яка є невід'ємною частиною їх навчально-пізнавальної діяльності. Наукова робота сприяла розвитку у студентів теоретичного мислення, творчих здібностей, умінь застосовувати математичні та методичні знання в реальній практиці. [4]

Виконання курсових робіт і ВТР має важливе значення для формування наукового світогляду, професійно-педагогічної спрямованості, для набуття навичок самоосвіти і дослідницьких умінь: вмінь спостерігати і аналізувати педагогічні явища, вивчати і збагачувати педагогічний досвід, висувати актуальну проблему дослідження, формулювати гіпотезу, проводити експеримент, узагальнювати і робити висновки з проблеми дослідження. Таким чином, технологія, апробована в ході вивчення дисципліни «Теорія та методика елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку» сприяє ефективній підготовці студентів до математичного розвитку дітей і має ряд переваг: по-перше, вивчення методики формування математичних уявлень стає усвідомленим, так як ті або інші методичні положення впливають з розуміння логіки формування математичних понять, особливостей сприйняття їх дітьми; по-друге, студенти вчаться будувати свою діяльність, співвідносячи її не тільки з вимогами методики, але і з реальною ситуацією розвитку дитини на основі діагностики; у них формуються професійні вміння та навички організації різних форм навчання дітей; по-третє, технологія навчання з інформаційної перетворюється в форму діалогічної взаємодії викладача зі студентами, що є необхідною передумовою підготовки студентів до здійснення математичного розвитку дітей.

Список використаних джерел:

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя.– М.: МОДЭК,2010. – 448 с.
2. Слостенин В.А. Педагогика / В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, Е.Н.Шиянов.– М. : Академия, 2013. – 496 с.
- 3.Чернилевский, Д.В. Дидактические технологии в высшей школе.– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.
- 4.Щербакова К.,Брежнева О. Подготовка майбутніх вихователів до формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку/ К.Щербакова, О.Брежнева – Донецьк : Ландон-XXI, 2012.- 198с.

УДК 37.013.001.63

*Семен Едіта Олександрівна,
магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Враховуючи сучасні процеси модернізації освітньої галузі та нові тенденції у проектуванні освітнього середовища у процесі підготовки майбутніх учителів початкової освіти, науковці виділяють методологічні підходи дослідження відповідно до рівнів наукової методології: загальнонаукові підходи та конкретно-наукові.

Загальнонаукова основа дослідження проектування освітнього середовища підготовки майбутніх учителів в контексті сьогоденної парадигмальної невизначеності може бути представлена системним та синергетичним підходами, з позиції яких найбільш повно можна

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>